

3. HRANICE

HRANICE

CO JSOU TO HRANICE?

V současnosti (listopad 2011) existuje na světě 196 nezávislých uznaných států. 193 z těchto zemí jsou členy OSN a většina z nich je od sebe navzájem oddělena hranicemi.

Hranice vymezují území, na nichž většinou fungují odlišné administrativní, právní a/nebo společenské systémy. Mnoho zemí má hraniční kontroly, aby zabránily nebo omezily pohyb lidí, zvířat, rostlin a zboží do země a ze země. Podle mezinárodního práva má každá země právo zákonem definovat podmínky, které musí člověk splnit, aby mohl legálně přejít její hranice, nebo naopak bránit lidem přecházet, je-li to v rozporu se zákony.

Hranice mohou být:

otevřené – příkladem jsou hranice mezi jednotlivými státy USA, mezistátní hranice v rámci Schengenského prostoru v Evropě nebo hranice mezi jednotlivými indickými státy

omezené – v tomto případě jsou nastavena určitá kritéria, která musí člověk splnit, aby mohl hranici přejít; takovým kritériem může být občanství či vlastnictví určitého dokumentu (pas, vízum, povolení k pobytu); většina států na světě má hranice tohoto typu

uzavřené – tento případ se objevuje v některých konfliktních oblastech, kde jsou hranice stanoveny především k vymezení vlastního území, příkladem jsou hranice mezi Arménií a Ázerbájdžánem, Severní a Jižní Koreou, Izraelem a pásmem Gaza

DISKUZE O TÉMATU

V současnosti se můžeme setkat s názorem, že hranice s postupující globalizací světa ztrácejí význam. Z tohoto důvodu také pravděpodobně vznikají velké mezistátní svazky. Význam hranice často závisí i na tom, na které její straně jste.

Národnost a občanství

Pojmy národnost a občanství jsou často zaměňovány nebo používány jako synonyma. Je mezi nimi ale jasný rozdíl. Národnost se týká příslušnosti k národu – společenství lidí sdílejících národní identitu, obvykle na základě etnických a kulturních vazeb a vlastního určení, i když tento národ třeba nemá vlastní stát. Naopak občanství vždy vyžaduje existenci státu, protože jde o vztah osoby a státu a vyplývá z něj práva a povinnosti pro obě strany.

Globální partnerství

Globalizace přináší globální příležitosti a globální výzvy. Otázky životního prostředí, jako je skleníkový efekt, změna klimatu, znečištění a vyčerpávání přírodních zdrojů, jsou problémy, které se týkají každého člověka na planetě, bez ohledu na hranice. To samé platí o světových konfliktech, demografických problémech, zdraví a lidských právech. Tyto globální výzvy vyžadují pozornost nás všech a lze jim čelit vytvářením globálních partnerství. To je také jeden

z Rozvojových cílů tisíciletí, schválených valným shromážděním OSN v roce 2000 (cíle 8: Vytvořit globální partnerství pro rozvoj).

Hranice a svoboda pohybu

Svoboda pohybu je jeden z konceptů lidských práv. Dává každému právo pohybovat a stěhovat se v rámci hranic každého státu. Podle *Všeobecné deklarace lidských práv* (článek 12) má každý právo opustit jakoukoli zemi, včetně své vlastní, a vrátit se do ní. Aplikace tohoto práva přitom často koliduje s různými aspekty mezinárodního práva a mnoha cestovními omezeními po celém světě. Dalším tématem je situace uprchlíků a žadatelů o azyl, kteří se nemohou z důvodu pronásledování vrátit zpět do své země. V nové zemi přitom velmi často narážejí na mnoho dalších problémů.

Migrační toky

Celkový počet mezinárodních migrantů se dnes odhaduje na 214 milionů lidí. To znamená, že všichni migranti dohromady by vytvořili pátou nejlidnatější zemi na světě. Další 700 milionů lidí na světě by se do jiné země přestěhovalo, pokud by měli možnost.

Protože chudoba je jedním z nejvýznamnějších důvodů, proč lidé migrují, je pochopitelné, že migrační toky směřují z chudších oblastí do bohatších. Zároveň si je však potřeba uvědomit, že ti nejchudší většinou nemigrují, protože si to jednoduše nemohou dovolit. V období 2000–2010 byla regionem s největším počtem emigrantů Asie (1,3 milionu ročně), poté Latinská Amerika a Karibik (1,1 milionu ročně) a nakonec Afrika (0,5 milionu ročně).

Pro zastavení migračních toků se vytváří stále více a více omezení. Díky těmto omezením si například Evropa vysloužila přezdívku „pevnost Evropa“. Představa, že všichni emigranti z globálního Jihu směřují do zemí globálního Severu je však zavádějící. Zásadní je totiž migrace uvnitř regionů – ze 61,3 milionů migrantů usazených v Asii jich 39,5 milionů pochází z Asie; z 19,1 milionů migrantů žijících v Africe jich 14,5 milionů pochází z Afriky. V rámci Evropy, kde žije 71,3 milionů migrantů, je nejvíce migrantů z Evropy (35,4 milionů), až pak jsou to imigranti z Asie (18,4 mil.) a nakonec z Afriky (kolem 8 mil.).

Příroda nemá hranice

Hranice jsou vytvářeny lidmi a příliš často bez ohledu na přírodní prostředí a oblasti výskytu různých živočišných a rostlinných druhů. To může vést k situacím, kdy je s flórou a faunou nakládáno tak, jako by nebyla součástí širších ekosystémů a jako by na druhé straně hranice neplatily stejné přírodní zákony. Stejně problémy se objevují u znečištění ovzduší, využívání společných vod nebo jiných přírodních zdrojů. Přeshraniční environmentální problémy existují nejen mezi zeměmi se společnou hranicí, ale na celé zeměkouli.

INFOBOX

Uprchlík – podle *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* z roku 1951 je uprchlíkem osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo příslušnosti k určitým společenským vrstvám, případně z důvodu zastávání určitých politických názorů, a je proto neschopna přijmout ochranu své vlasti nebo ji vzhledem k uvedeným obavám odmítá.

Migrant – migrací je označován proces prostorového přemísťování osob přes hranice, spojený se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, případně natrvalo. Podle

směru se rozeznává *emigrace* (vystěhovávání) a *imigrace* (přistěhovávání). Podle definice OSN je migrantem každý člověk, který překročí mezinárodně uznávané hranice a zůstává v jiné zemi déle než rok.

Vnitřní přesídlenec (IDP) – osoby nebo skupiny osob, které byly nuceny opustit své domovy nebo místa pobytu z důvodů válečných konfliktů, násilí, porušování lidských práv, přírodních nebo člověkem způsobených katastrof, avšak nepřekročily mezinárodně uznávané státní hranice.

Zdroj: www.unhcr.cz

→ DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA (ANGLICKY)

- ARMBRUSTER – H., MEINHOF, U. H. (eds.) *Negotiating Multicultural Europe: Borders, Networks, Neighbourhoods*. Palgrave Macmillan 2011.
- ANDREAS, P. *Border games: policing the U.S.-Mexico divide*. Cornell University Press 2009.
- BREGMAN, A. *Israel's Wars: A history since 1947*. Routledge 2002.
- CASTLES, S. – MILLER, M. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. The Guilford Press 2009.
- DAYLE, M. *Fighting like the devil for the sake of God: Protestants, Catholics and the origins of violence in Victorian Belfast*. Manchester University Press 2009.
- DIJSTELBLOEM, H. – MEIJER, A. (eds.) *Migration and the New Technological Borders of Europe*. Palgrave Macmillan 2011.
- HEO, U. (ed.) *Conflict in Asia: Korea, China-Taiwan, and India-Pakistan*. Praeger 2003.
- MAJOR, P. *Behind the Berlin Wall – East Germany and the Frontiers of Power*. Oxford University Press 2010.
- ZAIOTTI, R. *Cultures of Border Control: Schengen and the Evolution of European Frontiers*. Chicago University Press 2011.

→ DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA (ČESKY)

- GÜNTEROVÁ, T. – KOSTLÁN, F. – ROUBALOVÁ, V. *Příchodí*. G PLUS G 2005.
- LABANCA, N. *Válečné konflikty dneška: od roku 1945 až do současnosti*. Fortuna Libri 2008.
- Cizinci, našinci a média: Mediální analýzy*. Multikulturní centrum Praha 2007.
- Jaké cesty vedou do Česka? Česká vizová politika a praxe v Mongolsku, Vietnamu a na Ukrajině mezi lety 2007 a 2010*. Multikulturní centrum Praha 2011.
- Práce je jinde. 16 příběhů o lidech, kteří jedou za prací*. Multikulturní centrum Praha 2006.

→ ODKAZY

- OSN: www.un.org/en/members/index
- Rozvojové cíle tisíciletí: www.undp.org/mdg
- International organization on migration: www.iom.int/jahia/jsp/index.jsp
- Agentura OSN pro uprchlíky: www.unhcr.org
- Conflict History: www.conflicthistory.com
- Informační centrum OSN v Praze: www.osn.cz
- Migrace online – o migraci ve střední a východní Evropě: www.migraceonline.cz
- Demografický informační portál: www.demografie.info
- Sdružení pro integraci a migraci: www.uprchlici.cz
- Organizace pro pomoc uprchlíkům: www.opu.cz
- UNHCR v České republice (The UN Refugee Agency): www.unhcr-centraleurope.org/cz

Hraniční bingo

Anotace

Aktivita představující téma hranic, určená především k prolomení ledů. Každý účastník dostane arch s výroky a musí ve skupině najít někoho, koho se tyto výroky týkají.

Cíle:

- Účastníci se navzájem seznámí a prolomí hranice mezi nimi.
- Účastníci se seznámí s tématem hranic a zmapují své znalosti a zkušenosti týkající se hranic.

Typ aktivity: seznamovací aktivita

Časová náročnost: 15–20 minut

Požadavky na místo/prostor: dostatek prostoru, aby se účastníci mohli pohybovat po místnosti

Velikost skupiny: 10–30 účastníků

Věková skupina: 12+

Pomůcky:

- bingo kartičky (Příloha 1)
- tužky

Navazující aktivita

Toto cvičení může dobře posloužit jako rozcvička na úvod, následovaná dalšími aktivitami z tohoto modulu.

Tipy pro realizaci

Do hry se můžete zapojit i vy.

Pokud má skupina více než 20 členů, můžete zadání ztížit tím, že budete požadovat, aby účastníci získali 10 různých jmen.

Příprava

Zkontrolujte výroky na bingo kartičkách a ujistěte se, že jsou vhodné pro danou skupinu účastníků. Pokud se některé z nich nedají použít, klidně je změňte.

Postup

Krok 1: Oznamte, že nyní si zahrajete bingo. Vysvětlete, že úkolem každého je chodit a ptát se ostatních ve skupině na věci napsané na kartičce, kterou jim předáte. Pokud tázaný odpoví kladně, podepíše se do příslušného okénka. Cílem je získat co nejvíce podpisů. Zdůrazněte pravidlo, že při setkání může každý položit jen jednu otázku. Ten, kdo bude mít na kartičce alespoň 10 z 12 jmen, zakřičí BINGO.

Krok 2: Rozdejte účastníkům bingo kartičky (Příloha 1) a tužky. Zahajte hru. Účastníci chodí kolem a kladou ostatním členům skupiny otázky z bingo kartiček.

Krok 3: Poté, co se některému z účastníků podaří získat bingo, hru ukončete a přejděte k reflexi.

Reflexe

Po skončení hry požádejte účastníky, aby se posadili do kroužku. Zeptejte se:

- *Jak se vám úkol plnil?*
- *Co jste zjistili nového?*
- *Jaké zajímavé informace jste zjistili od ostatních účastníků ve skupině? Na co bylo nejsnazší najít odpověď? A jakou odpověď bylo nejtěžší získat?*
- *Co měly výroky na kartičkách společného?*
- *Uvědomili jste si něco, o čem jste nikdy dřív nepřemýšleli? Pokud ano, co to bylo?*
- *Jaké další výroky by se daly na kartičky přidat?*

BINGO KARTIČKY

Najdi někoho, kdo...

... ALESPŮJEDNOU PŘEKROČIL MEZISTÁTNÍ HRANICI.	... MÁ VE SVÉM PASE RAZÍTKO S VÍZEM NĚJAKÉHO STÁTU.	... VÍ O UDÁLOSTI V NĚJAKÉ ZEMI, KTERÁ OVLIVNILA DĚNÍ V JINÝCH ZEMÍCH (NAPIŠTE PŘÍKLAD).
... MÁ DOKUMENT (OBČANSKÝ PRŮKAZ NEBO PAS), KTERÝ MU UMOŽŇUJE CESTOVAT DO CIZINY.	... ZNÁ JMÉNA DVOU ŘEK, KTERÉ PŘEKRAČUJÍ MEZISTÁTNÍ HRANICE (NAPIŠTE I JEJICH JMÉNA).	... KOMUNIKOVAL S NĚKÝM ZE ZAHRANIČÍ, ANIŽ BY FYZICKY PŘEKROČILI NĚJAKÉ HRANICE.
... ZNÁ ALESPŮJEDNOU PŘEKROČIL KTERÝ KAŽDÝ ROK PŘEKRAČUJÍ HRANICE MEZISTÁTY (NAPIŠTE I JEJICH JMÉNA).	... MÁ KAMARÁDA NEBO KAMARÁDKU, KTERÝ SE NARODIL V JINÉ ZEMI.	... BYL NA JINÉM KONTINENTU.
... ZNÁ NĚKOGO, KDO SE DO ČR PŘISTĚHOVAL Z JINÉ ZEMĚ.	... SI PŘEJE OPUSTIT ZEMI, KDE NYNÍ ŽIJE, A ODSTĚHOVAT SE DO JINÉ.	... VÍ, CO ZNAMENÁ POJEM „ŽADATEL O AZYL“.

*Žadatelem o azyl je člověk, který o sobě tvrdí, že je uprchlík, a žádá mezinárodní ochranu před pronásledováním nebo nebezpečím vážné újmy v zemi původu. Každý uprchlík je tedy nejprve žadatelem, ale ne každý žadatel bude nakonec uznán uprchlíkem. V době, kdy člověk čeká, zda jeho žádosti bude vyhověno, či nikoli, hovoříme o „žadateli o azyl“ či o „žadateli o mezinárodní ochranu“.

Hra na hranice

Anotace

Energická aktivita, ve které účastníci soutěží s ostatními v získávání území. Je založena na hře, kterou hrají děti v Bulharsku na ulicích.

Cíle:

- Účastníci při hře zažijí situaci, při které přicházejí o své území, nebo naopak zabírají území někomu jinému.
- Účastníci pojmenují, jaké důsledky může mít zabírání území pro lidi, kteří na něm žijí.
- Účastníci si propojí zkušenost ze hry s reálnými událostmi z historie či z jejich života.

Typ aktivity: rozechřívací aktivita

Časová náročnost: 30–40 minut

Požadavky na místo/prostor: velký a rovný prostor venku; hru je možné realizovat i uvnitř, pokud je k dispozici dostatek prostoru na běhání (tělocvična nebo velká konferenční místnost bez židlí, stolů a dalšího nábytku)

Velikost skupiny: do 10 účastníků; pokud je skupina větší, rozdělte účastníky do menších skupinek tak, aby se měli skupiny o 6 až 10 lidech

Věková skupina: 10+

Pomůcky:

- vnější prostor s povrchem, na který se dá kreslit (asfalt, beton) nebo velký kus plochého materiálu (karton, překližka)
- křída nebo fixy (podle povrchu)

Příprava

Nakreslete na zem velký kruh a rozdělte ho jako koláč na stejně velké části podle počtu účastníků (viz Přílohy – Obrazek 1).

Postup

Krok 1: Požádejte účastníky, aby si vybrali zemi, kterou chtějí reprezentovat. Pokud je skupina mezinárodní a každý účastník pochází z jiné země, může každý reprezentovat svou vlastní zemi. Země mohou být také smyšlené. Názvy zvolených zemí запиšte na jednotlivé dílky koláče a uprostřed nechte malý kus volný (viz Příloha 1). Každý účastník bude nyní představovat prezidenta své země.

Krok 2: Účastníci se postaví do kruhu, každý do své země. Vylosujte nebo rozpočítejte hráče, který začne. Daný hráč má za úkol říct *Ať je to, ať je to, ať je to... Bulharsko!* (vybere jednu zemi, která je v kruhu, kromě své vlastní). Prezident zmíněné země skočí do malého kroužku uprostřed, nahlas napočítá do pěti a vykřikne *Stop!* Mezitím všichni ostatní účastníci běží směrem od kruhu a při zvolání *Stop!* se zastaví.

Krok 3: Prezident stojící uprostřed kruhu má za úkol vybrat si prezidenta některé z dalších zemí a odhadnout počet kroků potřebných k tomu, aby se k němu dostal.

Krok 4: Prezident stojící uprostřed svůj odhad řekne nahlas a poté zkusí (odkrokuje), zda byl odhad správný. Pokud ano, může zabrat $\frac{1}{4}$ území prezidenta, ke kterému se dostal. Pokud je jeho odhad špatný, zabírá druhý prezident $\frac{1}{4}$ území prezidenta uprostřed. Změny území se provádějí křídou nebo fixem na ploše.

Krok 5: Prezident země, jejíž vzdálenost se odhadovala, pokračuje ve hře – vybere novou zemi: *Ať je to, ať je to, ať je to...* Postup hry se opakuje, dokud někdo nezabere celé území jiného hráče nebo dokud někdo nezůstane bez území. Případně můžete stanovit časový limit a po jeho vypršení území změřit.

Reflexe

Po skončení hry požádejte účastníky, aby se posadili do kroužku. Položte jim následující otázky:

- *Jak se vám hrálo?*
- *Měli jste chuť získávat stále více a více území a vyhrát hru? Pokud ano, proč?*
- *Jak jste si představovali vaši zemi? Cítili jste se vlastníky svého území?*
- *Napadlo vás, že na územích, která si vyměňujete, by mohl někdo žít? Pokud ano, kdy vás to napadlo? V jakých souvislostech?*
- *Jak jste se cítili, když vám bylo zabíráno území?*
- *Jak se mohou cítit lidé, jejichž území je zabíráno někým jiným? Jaké to pro ně může mít důsledky?*
- *Jaké reálné události nebo procesy vás napadnou v souvislosti s touto hrou? Jakou paralelu s realitou zde vidíte?*
- *Proč jsou území pro lidi tak důležitá? Co pro nás znamenají?*

Navazující aktivita

Po hře je možné věnovat se podrobnější práci s historickými nebo současnými událostmi, při kterých hranice států hrály nebo hrají důležitou roli.

Tipy pro realizaci

Pokud je hra realizována ve škole nebo při dlouhodobé vzdělávací aktivitě, můžete účastníkům zadat úkol vyhledat historické či současné události, které připomínají Hru na hranice. Po průzkumu mohou následovat prezentace a diskuze.

Objímání na hranicích

Anotace

Rozehřívací aktivita, při níž účastníci musejí překročit hranici, a to tak, že obejmou někoho na její druhé straně.

Cíle:

- Účastníci zažijí situaci, ve které je jim ztěžován přechod hranic, a pojmenují své pocity.
- Účastníci popíší převládající vztahy mezi lidmi v jim známých přeshraničních oblastech a v případě negativních vztahů se pokusí navrhnout možná řešení.

Typ aktivity: rozehřívací aktivita

Časová náročnost: 30 minut

Požadavky na místo/prostor: místnost s dostatkem prostoru pro umístění židlí do kruhu

Velikost skupiny: 15 účastníků

Věková skupina: 10+

Pomůcky:

- židle
- papírová páska nebo provaz (k rozdělení místnosti)
- samolepky nebo lepicí papírky (dostatečně velké, aby se na ně daly dělat značky)
- fixy

Příprava

Pomocí pásky nebo provazu rozdělte místnost na dvě poloviny. Rozestavte židle rovnoměrně na obě poloviny místnosti do dvou proti sobě umístěných oblouků: židle by měly tvořit kruh rozdělený na poloviny. Uprostřed linie nechte otevřený prostor, jenž bude představovat dveře. Požádejte dva dobrovolníky, aby sehráli roli celníků, kteří budou dveře hlídat, nebo tuto roli sehraje sami. Židli musí být o dvě méně než účastníků (bez celníků).

Postup

Rozdělte účastníky do dvou skupin a každé přiďte jednu polovinu kruhu. Požádejte je, aby si sedli na židle (na každé straně zůstane jeden účastník stát) a aby si na hrudník nalepili samolepku nebo lepicí papírek. Potom vysvětlíte pravidla.

Krok 1: Vysvětlíte pravidla hry: *Nyní přečtu několik výroků. Pokud se vás týkají, stoupněte si a najděte si jinou židli. Ta ale musí být na druhé straně hranice. Hranici můžete překročit pouze dveřmi.*

Krok 2: Pokaždé, když účastníci překročí hranici, udělají jim celníci značku na samolepce, která slouží jako pas.

Krok 3: Aby mohli účastníci překročit hranici, musejí obejmout některého účastníka z druhé strany, který také potřebuje hranici překročit. Dále platí, že objímání je možné jen tehdy, mají-li oba účastníci stejný počet značek ve svých pasech. Pokud někdo nemůže najít partnera (účastníka z druhé strany, který má stejný počet značek v pase a potřebuje překročit hranici), čeká na hranici

a nesmí se účastnit hry, dokud si nenajde židli na druhé straně.

Krok 4: Pokud některý z účastníků stojí příliš dlouho (ať už na hranici nebo jinde), můžete ho požádat, aby přestal hrát. Zároveň odstraňte i jednu židli. Můžete počkat, dokud většina účastníků neodpadne, nebo můžete hru zastavit, až všichni účastníci překročí hranici.

Reflexe

Po skončení hry požádejte účastníky, aby se posadili do kroužku. Nechte je vyjádřit jejich dojmy a pocity ze hry a položte následující otázky:

- *Jak snadné nebo obtížné bylo pro vás překročit hranici?*
- *Jak jste se cítili vy, kteří jste během hry odpadli? Proč tomu tak bylo?*
- *Jak jste se cítili, když jste nebyli schopni hranici překročit?*
- *Jaké bylo nechat se označit?*
- *Jaké jsou podobnosti a rozdíly mezi překračováním hranice ve hře a skutečným překračováním hranic mezi státy?*
- *Kdo nastavuje pravidla překračování hranic?*
- *Je podle vás objímání symbolem obvyklých sousedských vztahů mezi lidmi žijícími poblíž společné hranice? Jakou máte zkušenost? V případě, že tomu tak není, tak čím je to dáno? Kdo to může změnit a jak?*

Tipy pro realizaci

Příklady výroků:

- *Mám domácí zvíře.*
- *Mám na sobě džíny.*
- *Mám bratra nebo sestru.*
- *Mám na sobě něco fialového.*
- *Mám rád zmrzlinu.*

Můžete také použít výroky z Hraničního binga, protože více vtáhnou účastníky do tématu.

Mapa světa

Anotace

Při aktivitě si účastníci uvědomí, jak často sami překračují hranice, případně jak často jsou hranice kvůli nim překračovány. Tyto globální propojenosti jsou zaznamenávány na mapě světa.

Cíle:

- Účastníci si vizualizují globální propojenost světa prostřednictvím příkladů z jejich vlastního života.
- Účastníci uvedou příklady vlivu obchodu a nových technologií na překračování hranic.
- Účastníci vyjmenují výhody a nevýhody hranic v dnešním světě, odhadnou trend v budoucnosti a podpoří to vlastními argumenty.

Typ aktivity: práce s mapou

Časová náročnost: 30 minut

Požadavky na místo/prostor: místnost s dostatkem prostoru pro umístění židlí do kruhu

Velikost skupiny: 5–20 účastníků

Věková skupina: 10+

Pomůcky:

- velká politická mapa světa, na kterou lze psát (pokud na mapu nelze psát, připravte si tenký provázek a špendlíky nebo rýsovačky)
- fixy
- seznam výroků (Příloha 1)

Příprava

Projďte si seznam výroků z Přílohy 1 a zkontrolujte, zda jsou vhodné pro vaši skupinu. Případně je pozměňte.

Postup

Krok 1: Ukažte účastníkům mapu světa a zeptejte se, co na ní vidí. Nechejte je nejprve říkat vše, co vidí nebo co je v souvislosti s ní napadá. Dávejte pozor, jestli zmíní i hranice. Pokud ne, zeptejte se jich, zda je vidí. Můžete se také zeptat, proč je nezmínili.

Krok 2: Vysvětlíte, že nyní budete číst jednotlivé výroky. Kdykoli pro ně bude výrok pravdivý, mají za úkol si stoupnout. Po každém výroku se doptejte na co nejvíce konkrétních příkladů, např. *V jaké cizí zemi jste byli?*

Krok 3: Kdykoli účastníci jmenují zemi nebo místo, propojte toto místo čarou s místem, kde právě jste. Tímto způsobem vám na mapě vznikne celá síť propojení. Propojení buď zakreslujte přímo do mapy, nebo pro znázornění použijte provázek, který přichytíte rýsovačky nebo špendlíky.

Krok 4: Pokaždé s účastníky spočítejte, přes kolik hranic přibližně čára projde.

Reflexe

Po přečtení všech výroků požádejte účastníky, aby se posadili do kruhu, a aktivitu reflektujte:

- *Co vás nyní napadá při pohledu na mapu?*
- *Co vás zaujalo či překvapilo?*
- *Napadají vás ještě nějaká další propojení mezi státy? Co cestuje mezi státy? Co překračuje hranice?*
- *Jaký vliv na hranice má obchod? Jaké příklady vás napadají?*
- *Jaký vliv mají na hranice nové technologie?*
- *Jaký vliv má naše cestování a cestování věcí na životní prostředí?*
- *Jakou roli mají hranice v současnosti? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody?*
- *Jaká myslíte, že bude jejich role v budoucnosti? Budou se upevňovat, či mizet? Proč si to myslíte?*

Navazující aktivita

Můžete účastníky požádat, aby provedli výzkum a vytvořili plakát nebo prezentaci o tom, jak k nám cestují konkrétní druhy zboží.

PŘÍLOHA 1

Seznam výroků

- *Byl/a jsem alespoň v jedné cizí zemi.*
- *Byl/a jsem alespoň na jednom jiném kontinentu.*
- *Mám kamaráda nebo kamarádku alespoň v jedné zemi mimo Evropu.*
- *Mám suvenýr alespoň z jedné země mimo Evropu.*
- *Mám doma jídlo, které nebylo vypěstováno nebo vyrobeno v této zemi.*
- *Mám na sobě oblečení, které nebylo vyrobeno v této zemi.*
- *Alespoň jednou jsem dostal dopis nebo pohled z ciziny.*
- *Alespoň jednou jsem dostal nevyžádaný e-mail.*
- *Mám mobilní telefon.*
- *Už jsem někdy četl/a noviny nebo časopis v cizím jazyce.*
- *Mám či jsem v minulosti měl/a učitele cizího jazyka, který pocházel z cizí země.*
- *V mém sousedství bydlí lidé, kteří se narodili v jiné zemi.*
- *Moje oblíbená kniha je od zahraničního autora.*
- *Můj oblíbený televizní seriál nebyl natočen v této zemi.*
- *Mé oblíbené jídlo nepochází z kuchyně mé země.*

Zajímavá fakta

- Nevyžádané e-maily jsou generovány zejména servery v USA, Jižní Koreji, Kanadě a Polsku.
- Většina mobilních telefonů obsahuje koltan těžný v Kongu, zatímco plastové části jsou většinou vyráběny v Číně.

Vezmi mě na druhou stranu

Anotace

Simulační aktivita, v níž jsou účastníci stavěni do role uprchlíků, kteří potřebují uprchnout ze své země překročením nebezpečné hranice.

Cíle:

- Účastníci si prožijí situaci simulující útěk a překračování hranic v roli náboženských uprchlíků a pojmenují své pocity.
- Účastníci uvedou příklady podobných reálných situací ze současnosti a minulosti.

Typ aktivity: simulační hra

Časová náročnost: 45 minut

Požadavky na místo/prostor: úzké místo – venku můžete využít např. prostor mezi dvěma blízko sebe rostoucími stromy, v místnosti můžete využít rám otevřených dveří

Velikost skupiny: bez omezení

Věková skupina: 14+

Pomůcky:

- provaz nebo papírová páska

Příprava

Provaz nebo pásku umístěte mezi stromy (rám dveří) tak, aby byl průchod možný pouze s pomocí dalších účastníků. Tento provaz bude představovat hranici. Sami průchod nejprve vyzkoušejte. Nemělo by být možné projít jím bez dotyku provazu, aniž by vám někdo další pomohl.

Postup

Krok 1: Všichni účastníci se postaví na jednu stranu „hranice“.

Krok 2: Představte účastníkům následující situaci: *Jste součástí náboženské skupiny, která byla během nedávných politických změn postavena mimo zákon. Policie a armáda dostala příkaz zatknout všechny členy této náboženské skupiny. Zajatci mají dvě možnosti: buď konvertují na jinou víru, nebo budou uvězněni. Proto jste se rozhodli ze země uprchnout. Po několikadenní cestě se vaše skupina dostala na hranice vaší země. Armáda vás ale pronásleduje a na hranice dorazí každou chvíli.*

Krok 3: Skupina by měla prodiskutovat a zvolit vhodnou strategii k tomu, aby se všichni její členové dostali na druhou stranu. Nikdo se však nesmí dotknout provazu, protože je pod proudem. Pokud se někdo provazu dotkne, hranici nepřekročí a je zajat vojáky. Stanovte časový limit, během kterého by se všichni členové skupiny měli dostat na druhou stranu hranice. Časový limit odhadněte podle velikosti skupiny. Jakmile limit vyprší, přechod už nebude možný a ti, kteří zůstanou, budou také zajati.

Reflexe

Po vypršení limitu se shromážděte do kruhu. Ujistěte se, že účastníci opustili svoji roli, a zaměřte se na reflexi zážitku ze hry. Nejprve nechte účastníky vyjádřit jejich pocity:

- *Jak jste se během hry cítili?*
- *Co se dělo?*
- *Jak se vám dařilo vymyslet a realizovat strategii? Jak se vám spolupracovalo?*
- *Pokud někdo zůstal za hranicí, jak se cítil? Jak jeho situaci vnímali ostatní?*
- *Byli jste během hry pod tlakem? Co ve vás tento tlak vyvolával? Jaký myslíte, že by byl tento tlak ve skutečnosti – kdyby tato situace byla reálná?*
- *Co by se ve skutečnosti stalo s těmi, kteří zůstali za hranicí?*
- *Co by se stalo s těmi, kteří dokázali přejít?*
- *Napadají vás reálné situace, které se podobají této hře (ať už ze současnosti, či z minulosti)? Jaké?*

Navazující aktivita

Jako pokračování můžete doporučit online hru *Proti všem předpokladům* (www.playagainstallodds.com). Touto hrou se dá dobře navázat na závěrečné otázky z diskuze.

Tipy pro realizaci

Pokud hru použijete ve škole nebo v rámci dlouhodobější vzdělávací aktivity, můžete dát účastníkům za úkol najít reálné příklady podobných situací a zorganizovat prezentaci s diskuzí. Případně můžete na diskuzi navázat příklady z Infoboxu.

Při diskuzi se můžete více zaměřit také na týmovou práci, proces hledání strategie, spolupráci, pomáhání si atd.

INFOBOX

Kdo přesně je uprchlík?

Podle *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* z roku 1951 je uprchlíkem osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo příslušnosti k určitým společenským vrstvám, případně z důvodu zastávání určitých politických názorů, a je proto neschopna přijmout ochranu své vlasti nebo ji vzhledem k uvedeným obavám odmítá.

PŘÍKLADY ZE SKUTEČNOSTI

Proces oživení v Bulharsku

Takzvaný proces oživení v Bulharsku se skládal ze série opatření, která přijal komunistický režim a která byla zaměřena na násilnou asimilaci muslimů na území této země. Proces vyvrcholil mezi lety 1984 a 1989. Opatření se skládala z nucené změny tureckých jmen na bulharská, zákazu používání jiných jazyků než bulharštiny a zákazu tradičních oděvů a rituálů. Po následujících stávkách a protestech bulharská vláda přijala extrémní opatření. Dle organizace Amnesty International bylo jen v roce 1986

zbito 100 lidí a dalších 250 uvězněno. Zhruba 360 tisíc lidí bylo donuceno přejít hranice do Turecka a opustit Bulharsko, kde zanechali své domovy, půdu i zaměstnání.

Válka v Iráku

Při invazi do Iráku, kterou provedla koalice pod vedením USA v roce 2003, opustilo velké množství iráckých občanů zemi. Mnoho z nich odešlo do Sýrie, protože to byla sousední země, která po nich nepožadovala víza. V roce 2007 Agentura OSN pro uprchlíky odhadovala, že Sýrie přijala více jak 1,2 milionu iráckých občanů. Sýrie sama má přitom zhruba 18 milionů obyvatel.

V roce 2011 začali Syřané prchat ze země při povstání proti syrskému režimu. Po revolučních povstáních v severní Africe a na Středním východě lidé v Sýrii začali protestovat proti vládě syrského prezidenta Bashara al-Assada, což vedlo k občanské válce. Tisíce Syřanů opustily zemi a hledaly úkryt v Egyptě, Turecku, Libanonu a jinde. Odhaduje se, že do července 2011 více jak milion Syřanů opustilo svou zemi.

Zdroj: www.unhcr.cz

Co je za zdí?

Anotace

Účastníci pracují s informacemi o různých zdech vybudovaných od roku 5 př. n. l. do roku 2010 a s událostmi, které symbolizují pád různých druhů hranic. V diskuzi se zamýšlejí nad příčinami vzniku těchto zdí a hranic.

Cíle:

- Účastníci znají příklady událostí z historie i současnosti, které souvisejí s budováním zdí nebo hranic mezi lidmi či územími.
- Účastníci diskutují a pojmenují příčiny vzniku zdí a hranic mezi lidmi i mezi územími.
- Účastníci uvedou příklady hranic a bariér z jejich vlastního života a navrhnou, co může vést k jejich odstraňování.

Typ aktivity: práce s textem

Časová náročnost: 45 minut

Požadavky na místo/prostor: dostatek místa pro práci ve skupinách

Velikost skupiny: 15–25 lidí

Věková skupina: 14+

Pomůcky:

- sada karet s popisem různých zdí (Příloha 1) pro každou skupinu

Reflexe

Rozvíňte spolu se skupinou diskuzi na téma stavění zdí, jak fyzických, tak hranic mezi lidmi.

- *Co vás nyní napadá, když se řekne zeď? (Vraťte se k brainstormingu z úvodu aktivity).*
- *Napadají vás nějaká další kritéria, podle kterých by šly karty rozdělit?*
- *Mají zdi z textů něco společného?*
- *Proč zdi vznikaly? Proč vznikají v současnosti?*
- *Napadají vás nějaké příklady zdí z vašeho okolí? Jaké?*
- *Jaké „neviditelné“ zdi mezi námi existují?*
- *Jaké vás napadají příklady zdí (viditelných i neviditelných), které byly zbořeny? Jak se to stalo? Díky čemu nebo komu byly zbořeny?*

Tipy pro realizaci

Před vedením aktivity si karty s informacemi zkuste sami rozdělit do skupin podle vámi zvolených kritérií. Posléze můžete v diskuzi vaše kritéria sdílet s účastníky.

Příprava

Projděte si karty z Přílohy 1 a zkontrolujte, zda jsou vhodné pro vaši skupinu. Můžete některé události vynechat, případně přidat jiné, spojené s vaším regionem či se současnými událostmi.

Postup

Krok 1: Aktivitu zahajte brainstormingem na téma zeď. Nechte účastníky volně říkat, co je v souvislosti s tímto slovem napadá, a vše zaznamenávejte na tabuli nebo velký papír. Jejich asociace a nápady nijak necenzurujte nebo nehodnoťte.

Krok 2: Rozdělte účastníky do skupin po 3 nebo 4 členech a vysvětlete následující úkol: každá skupina dostane stejný počet karet s popisem různých zdí (Příloha 1). Úkolem účastníků bude přečíst si informace na kartách a poté se rozdělit do skupin na základě kritérií, které si sami určí. Počet skupin, do nichž karty rozdělí, i kritéria, která si zvolí, jsou zcela libovolná. Zároveň by každá skupina měla formulovat 3 otázky, na které by se chtěla v souvislosti s texty zeptat. Na tento úkol stanovte časový limit zhruba 15 minut.

Krok 3: Každá skupina nyní prezentuje, jak karty rozdělila a co ji k tomu vedlo. Také se podělí o tři otázky, které formulovala. Otázky všech skupin zapisujte na tabuli nebo velký papír. Posléze se můžete pokusit otázky společně zodpovědět nebo se domluvit na způsobu dohledání odpovědí.

Zeď nářků

Zeď nářků nebo také Západní zeď (Ha-Kotel Ha-Ma'aravi) v Jeruzalémě je nejsvatějším místem Židů. Je svatá, protože se jedná o pozůstatek Herodovy obranné zdi, která kdysi obklopovala a podbírala Druhý chrám (jeruzalémský chrám, jenž stál od roku 518 př. n. l. do roku 70 n. l. a během tohoto období byl centrem židovských bohoslužeb). Během staletí byla posvátným místem pro židovské poutníky. Evropany byla také nazývána „Zeď nářků“, protože po staletí se zde Židé shromažďovali, aby oplakávali ztrátu svého chrámu. Zeď se nachází ve Starém městě jeruzalémském v oblasti, kde žijí Židé, muslimové, křesťané a Arméni.

Konstantinopolské hradby

Hradby v Konstantinopoli jsou řady kamenných opevnění, obklopující někdejší hlavní město Východořímské říše Konstantinopol (dnešní Istanbul v Turecku), vybudované římským císařem Konstantinem I. Velikým. Hradbám chránícím Konstantinopol se během historie dostalo množství nejrůznějších úprav a vylepšení. Staly se největším opevněním postaveným ve starověku a jedním z nejkomplexnějších a nejpropracovanějších systémů městského opevnění vůbec. První hradby, postavené císařem Konstantinem, jejichž stavba začala roku 324, obklopovaly celé město. Měly jej chránit jak proti útokům ze souše, tak i z moře.

„Mírové“ linie v Severním Irsku

Takzvané „mírové“ linie oddělují katolické a protestantské komunity v Severním Irsku, ve městech Belfast, Derry a Portadown. Na západě města Belfast stojí od roku 1971 šest metrů vysoká zeď z betonu a vlnitého plechu, oddělující katolickou a protestantskou čtvrť. Na několika místech jsou v ní brány, které se dodnes na noc zavírají. Linie byly vybudovány jako dočasné stavby, jejichž zamýšlená doba trvání měla být pouze šest měsíců, ale stojí dodnes. Vláda Irska oficiálně nikdy neuznala připojení Severního Irska ke Spojenému království Velké Británie a dodnes tu panuje složitá situace, kterou eskalovaly militantní teroristické skupiny z obou táborů. Roku 1998 bylo podpisem Belfastské dohody vyhlášeno příměří.

Zeď ve městě Kazanluk v Bulharsku

V roce 1949 vydala bulharská vláda doporučení, vyhlašující, že všichni kočovní Romové by se měli usadit. Důsledkem toho byla do roku 1950 v zemi vytvořena řada segregovaných romských čtvrtí. Nyní jsou tato ghetta místy s nejvyšší mírou chudoby a některé z nich jsou odděleny od zbytku města zdí. Příkladem takové zdi je zeď ve městě Kazanluk, jež byla postavena v roce 1978.

Velká čínská zeď

Velká čínská zeď, dlouhá 6700 km, byla jako obranná zeď budována po více než 2300 let. Na její stavbě pracovalo více než 20 čínských dynastií. Po staletí byla v podstatě mnoha menšími zdmi, které byly později propojeny do jedné linie. Dnešní podobu získala zeď za dynastie Ming, kdy byla přebudována do velkorysých rozměrů za použití trvanlivých materiálů (kámen, pálené cihly). Zeď neměla za úkol odrazit útoky nepřátelských vojsk, ale měla znesnadnit polokočovným kmenům loupeživé nájezdy do nitra impéria. V současnosti je zrekonstruováno 700 km zdi.

Varšavské ghetto

Před druhou světovou válkou tvořili Židé ve Varšavě 29,1 % obyvatelstva. Po přepadení Polska německou armádou v září 1939 byli Židé vystaveni diskriminaci, přepadávání na ulicích i ve svých bytech či obchodech a odvlékání na nucené práce. Na podzim roku 1940 bylo na severu Varšavy zřízeno ghetto, kolem kterého byla postavena vysoká zeď. Všichni varšavští Židé se museli stísnit na pouhých 2,4 % rozlohy města. Přehlnutost ghetta, špatné sanitární podmínky a nedostatek potravin a paliva vedly k velké úmrtnosti. V červenci 1942 byly zahájeny deportace Židů z ghetta do vyhlazovacích táborů. Navzdory nedostatečné výzbroji a nulové šanci na vítězství se zbylí obyvatelé ghetta rozhodli postavit na odpor: 19. dubna 1943 vypuklo povstání, které bylo oficiálně potlačeno 16. května, nicméně ojedinelí bojovníci se objevovali ještě v létě. Po potlačení povstání nařídil Hitler likvidaci posledních Židů a srovnání ghetta se zemí.

„The Wall“

V roce 1982 natočila hudební skupina Pink Floyd film The Wall, založený na hudbě z jejich stejnojmenného alba. Film natočil jeden z fanoušků skupiny, režisér Alan Parker. Film byl prezentován na festivalu v Cannes, ovšem ve střední a východní Evropě, kde tehdy stále vládl komunistický režim, byl zakázán. Ve filmu je použita řada metafor a je bohatý na symbolické záběry. Neobsahuje téměř žádné dialogy, děj je vyprávěn pomocí textů hudebních skladeb. Slova „another brick in the wall“, neboli „další cihla ve zdi“, byla symbolem protestu proti totalitní uniformitě a izolovanosti lidí v komunistickém režimu.

Zeď v Matiční ulici

Matiční ulice se nalézá v Ústí nad Labem ve čtvrti Krásné Březno a je rozdělena výpadovou komunikací z Ústí nad Labem na Děčín na dvě poloviny. Po levé straně se nacházely čtyři činžovní domy (jeden z nich byl později zbourán) a tři rodinné domky. Mediálně známou se ulice stala roku 1998 kvůli sporu o stavbu plotu, který měl oddělit činžovní domy, obývané převážně Romy, od obyvatelů rodinných domů. Plot v Matiční ulici stál od 13. října do 24. listopadu 1999. Město ho nechalo zbourat poté, co mu vláda slíbila 10 milionů korun na vykoupení tří rodinných domků od starousedlíků a na sociální programy.

Švýcarsko

Švýcarsko má dlouhou tradici neutrality. V roce 1992 požádalo o členství v Evropské unii. Vstup byl však zamítnut švýcarskými občany v referendu. Země je nyní obklopena státy Evropské unie, přičemž ve Švýcarsku žije a pracuje více než 900 000 občanů EU a mnoho dalších překračuje jeho hranice nebo jím projíždí pravidelně každý den. Vztahy mezi Švýcarskem a Evropskou unií se řídí více jak 100 technickými smlouvami. Švýcarsko je od roku 1960 členem Ekonomické asociace volného obchodu (EFTA) a podepsalo Smlouvu o volném trhu z roku 1972 mezi Evropským hospodářským společenstvím (EEC) a Švýcarskem. Tyto smlouvy jsou základem vzájemných vztahů.

Marocká zeď

Marocká zeď na území západní Sahary je přibližně 2700 km dlouhá obranná stavba, procházející západní Saharou a jihovýchodním územím Maroka. Je postavená z písku a kamenů, vysoká zhruba tři metry, je opatřena bunkry a ploty a chráněna minovými poli. Zaminované pásmo, které probíhá podél zdi, je považováno za nejdelší minové pole na světě. Marocká zeď slouží jako separační bariéra mezi Marokem kontrolovanými oblastmi a částmi území podél jeho východní a jižní hranice, které ovládá hnutí Polisario Front. Polisario Front je hnutí za nezávislost západní Sahary na Maroku, složené z velké části z původních nomadických obyvatel západní Sahary. Svou činnost zahájilo povstáním roku 1973 proti Španělské kolonizaci.

Třetí plot v Mellile

Plot na hranici Mellily je bariérou oddělující Maroko a španělské město Melilla. Byl vybudován Španělskem a jeho deklarovaným účelem je zastavení ilegálních imigrantů. Masivní imigrace lidí z oblastí na jih od Sahary skrz Mellilu se staly pro Španělsko a Evropu problémem, jenž přivedl španělskou vládu v roce 2005 k vybudování třetího plotu vedle dvou stávajících poškozených, aby byla hranice mimo oficiální přechody zcela uzavřena. Španělská vláda investovala do vybudování plotu 33 milionů EUR. Plot je vybaven pokročilým bezpečnostním systémem včetně reflektorů spojených podzemními kabely, hlukových a pohybových čidel a bezpečnostních kamer napojených na centrální monitorovací středisko.

Berlínská zeď

Po druhé světové válce bylo Německo rozděleno do čtyř okupačních zón. V květnu 1949 vznikla na území západních okupačních zón Německá spolková republika (SRN), v říjnu 1949 Německá demokratická republika (NDR). Mezi léty 1949 a 1961 odešly z NDR na západ téměř 3 miliony obyvatel, z velké části odborníci s dobrým vzděláním. Většina se rozhodla opustit NDR přes Berlín, kde hranice probíhala středem města a nebyla tak snadno kontrolovatelná. Proto se 13. srpna 1968 začala stavět zeď, oddělující východní a západní část Berlína. Nejprve byly postaveny pouze sloupy s ostnatým drátem, později byla vybudována betonová zeď, v závislosti na terénu 2,5 až 3,5 m vysoká. Od prvních okamžiků se lidé pokoušeli o zdolání zdi a o útěk na západ, za což mnoho z nich zaplatilo životem. O přesné počty obětí se dodnes vedou spory. Berlínská zeď padla spolu s komunistickým režimem 9. listopadu 1989.

Zeď Evros

Řecká vláda v roce 2010 oznámila záměr vybudovat až 200 kilometrů dlouhou zeď na pozemní hranici s Tureckem na řece Evros. Tato akce je reakcí na nelegální migraci do Řecka přes společnou hranici s Tureckem. Většina těchto nelegálních přistěhovalců pochází z muslimských zemí v Asii a Africe. Záměr řecké vlády vyvolal velkou kritiku z řad humanitárních organizací i představitelů EU a Řecko bylo nuceno plány omezit na 12,5 kilometrů dlouhou zeď o třímetrové výšce. I tyto plány však nebyly realizovány. V srpnu 2011 se ale objevily zprávy, že Řecko hodlá vybudovat 120kilometrový protizáplavový příkop podél řeky Evros, který by měl současně bránit běžencům pronikat do Evropské unie.

Zeď na západním břehu Jordánu

Zeď na západním břehu Jordánu, dlouhá 720 km, odděluje území Izraele a Palestiny dle zelené hranice mezi těmito dvěma státy. V Izraeli je nazývána „bezpečnostním“ nebo „protiteroristickým“ plotem, v Palestině je nazývána „zdi rasové segregace“. Zeď je spojena s druhou intifádou, obdobím vystupňovaného násilí mezi Izraelci a Palestinci, které začalo v září 2000. Zeď byla předmětem několika soudních sporů a intervencí mezinárodních institucí. Haagský tribunál označil zeď ve smyslu mezinárodního práva jako nelegální, neboť na některých místech vede přes obsazená území, která OSN nepovažuje za součást Izraele.

Zdroje:

http://zpravy.idnes.cz/rekove-kopou-u-hranic-s-tureckem-prikop-proti-bezencum-i-zaplavam-p97-/zahranicni.aspx?c=A110804_201113_zahranicni_btw

http://zpravy.idnes.cz/pred-10-lety-postavili-zed-v-maticni-domy-kvuli-nimz-vznikla-zbouraji-lib-/domaci.aspx?c=A091011_121634_domaci_jw

<http://www.guardian.co.uk/world/2004/jul/09/israelandthepalestinians.unitednations>

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/467416/Polisario-Front>

<http://www.holocaust.cz/cz2/history/camps/varsava>

http://www.totalita.cz/vysvetlivky/berlin_zed.php

Záchrana pohádkového tygra

Anotace

Účastníci se dostanou do rolí diplomatů ze dvou sousedních zemí s napjatými vztahy. Na jednání řeší záchranu téměř vyhynulého pohádkového tygra, který žije na území obou zemí, přičemž se musejí vyrovnat s mnoha dalšími otázkami, jež vzájemné vztahy komplikují.

Cíle:

- Účastníci zažijí situaci, ve které je životní prostředí a biodiverzita ohrožena kvůli státním hranicím a politickým zájmům dvou různých států.
- Účastníci rozvíjejí diskuzní a argumentační dovednosti a na základě prožité situace formulují, co může pomoci při řešení konfliktních situací a hledání kompromisů.

Typ aktivity: rolová hra

Časová náročnost: 60–90 minut

Požadavky na místo/prostor: dostatečně velká místnost pro týmovou práci

Velikost skupiny: 10–20 lidí

Věková skupina: 15+

Pomůcky:

- popis problému (Příloha 1)
- popis situace pro každou skupinu (Příloha 2, 3, 4)
- mapa (Příloha 5)

Příprava

Nakopírujte popisy problému a popisy situace pro každou skupinu.

Postup

Krok 1: Rozdělte účastníky do tří skupin po 4 nebo 5 členech: jedna skupina bude představovat silvesterlandskou delegaci, druhá greslandijskou delegaci a třetí organizační výbor. Pokud je skupina větší, můžete také přidat role pozorovatelů – jejich úkolem bude sledovat diskuzi, zaznamenávat zajímavé momenty a argumenty, které budou sdílet v závěru aktivity.

Krok 2: Přečtete popis problému nahlas pro všechny. Poté rozdejte skupinám příslušné popisy situací a dejte jim čas na to, aby si je přečetli a prodiskutovali. Každá skupina má za úkol určit role uvnitř skupiny, zvolit strategii pro svou účast na nadcházejícím jednání a napsat seznam konkrétních návrhů řešení situace.

Krok 3: Jednání by měl zahájit a vést organizační výbor podle toho, co má uvedeno v popisu úkolu. Lektor by do jednání neměl zasahovat. V průběhu přípravy však buďte skupinám k dispozici, monitorujte jejich práci a případně pomozte při plnění úkolu.

Reflexe

Po skončení jednání a poté, co bylo (nebo nebylo) podepsáno memorandum, se opět ujměte slova. Ujistěte se, že účastníci opustili své role, a proběhlou diskuzi společně reflektujte. Pokud jste před začátkem diskuze určili pozorovatele, ptejte se v průběhu na jejich postřehy.

- Jak jste spokojeni s výsledkem jednání?
- Jak jste se v roli cítili?
- Jaké pro vás bylo argumentovat, případně nacházet kompromisy? Co bylo pro vás nejtěžší?
- Jak se vám dařilo naslouchat druhé straně? Pokud se vám to nedařilo, co vám bránilo?
- Jak se vám dařilo držet se tématu (záchrany tygra)?
- A jak se vám dařilo při vyjednávání brát v potaz pokyny svých premiérů?
- Co by vám příště pomohlo v podobné diskuzi? Co by přispělo k oboustrannému hledání kompromisů?
- Myslíte si, že by se takový případ mohl vyskytnout i v reálném světě? Znáte nějaký takový? (Zde můžete zmínit skutečný příklad popsany v Infoboxu).

INFOBOX

PODOBNÝ REÁLNÝ PŘÍPAD

Hranice mezi Polskem a Běloruskem prochází jednou z posledních a zachovaných částí pralesa, který se kdysi nacházel na území Evropy, jménem Belavezhskaya Pushcha / Białowieża Forest. Je to jedno z posledních míst v Evropě, kde je stále možné spatřit zubry, nejtěžší zvířata na evropském kontinentu. Zubři byli v Evropě znovu vysazeni do přírody z chovů v zoologických zahradách, protože poslední divoký zubr byl zabit v roce 1923.

Před zhruba 2000 lety žili zubři ve většině Evropy – nejen v lesích, ale také na loukách celého kontinentu. Tento druh je nyní ohrožený a má velmi omezený genofond, což zvyšuje jeho náchylnost k nemocem. V lesích Polska a Běloruska dnes žije 800 zubrů. Bezpečnostní plot ale drží zubří stáda fyzicky a geneticky oddělená, což jejich populaci velmi ohrožuje.

PŘÍLOHA 1

POPIS PROBLÉMU

Greslandia a Silvesterland jsou dvě sousedící země, které mají společnou pozemní hranici o délce více než 200 km. Hranice prochází unikátním deštným pralesem a dělí jej na poloviny. Obě části pralesa jsou ustanoveny jako přírodní rezervace, ale v každé z těchto dvou zemí to znamená něco jiného, protože zde platí odlišné zákony. Deštný prales je posledním místem na zemi, kde stále žije pohádkový tygr, a to díky specifickému ekosystému tohoto pralesa. Tito tygři však mají velmi omezený genofond a jejich počet klesá. Odborníci jsou toho názoru, že by tygry bylo možné zachránit, pokud by byl možný fyzický a genetický kontakt pro tygry z obou stran hranice.

Greslandia a Silvesterland ale mají odlišné politické systémy a existuje mezi nimi dlouhodobé politické napětí. Přestože diplomatické styky existují, čas od času jsou narušeny kvůli nedorozuměním a rozdílným názorům na otázky migrace, ekonomiky a politiky obecně. Na hranici byl tedy postaven pevný plot, který znemožňuje lidem i zvířatům přechod. To se týká i téměř vyhynulého pohádkového tygra. Nestranná mezinárodní skupina svolává k jednání delegace Greslandie a Silvesterlandu, aby se pokusila vyřešit tuto situaci a zachránit pohádkového tygra. Jednání se uskuteční právě dnes.

PŘÍLOHA 2

POPIS SITUACE PRO SKUPINU Č. 1

Silvesterlandská delegace

Představujete silvesterlandskou delegaci. Ta se skládá z ministra obrany, ministra zahraničních věcí, ministra vnitra, nepříliš vysoce postaveného odborníka z Ministerstva životního prostředí a odborníků a poradců na otázky migrace, bezpečnosti a obrany.

I když se vaše skupina zajímá o otázky životního prostředí, a zejména záchranu pohádkového tygra, jsou tu i další problémy, které považujete za podstatně důležitější. Tím je bezpečnost hranic a suverenity Silvesterlandu. Váš premiér vám dal pokyn, že nesmí být přijata žádná opatření, která by uvolnila disciplínu a pořádek na hranicích s Greslandií.

Musíte vzít v úvahu, že:

- Greslandia provedla mnoho pokusů o vměšování se do vaší vnitřní politiky a podporuje opozici ve vaší zemi.
- Greslandia je součástí silné mezivládní unie, se kterou nechcete mít nic společného, protože neustále vyjadřuje negativní stanoviska ke způsobu, jakým se v Silvesterlandu vládne, a doporučují změnu politického a ekonomického systému. Na druhou stranu, otevřený konflikt s Greslandií by znamenal otevřený konflikt s touto unií a to rozhodně nechcete.
- V Greslandii je silvesterlandská menšina, kterou byste chtěli podporovat a spolupracovat s ní, ale to je možné pouze tehdy, budou-li sousedské vztahy v pořádku. Dále jsou zde informace o ilegálních emigrantech ze Silvesterlandu, kteří proudí do Greslandie. Máte podezření, že toto je podporováno greslandijskou vládou s cílem poškodit vnímání vaší země na mezinárodní úrovni.
- Greslandia se neustále snaží vyprovokovat s vámi konflikt. Naposledy přerušili diplomatické styky se Silvesterlandem pod záminkou toho, že silvesterlandská vláda použila sílu k rozpuštění „demokratické“ unie greslandijské menšiny. Vy přitom víte, že tato unie se snažila podkopat moc Silvesterlandského státu a vyprovokovat rebely a demonstrace s cílem získat nezávislost.

Ve světle všech těchto faktů nemůžete dopustit kompromis v otázce hranic. Dále musíte dávat velmi dobrý pozor na to, co greslandijská delegace navrhne, protože se vás pravděpodobně pokusí dostat do pastí a dále podkopat vaši autoritu a svrchovanost, jež je důležitější než nějaký druh tygra. Nejste si ani příliš jistí, jak nestranný je organizační výbor tohoto jednání, takže budete muset pravděpodobně dávat pozor i na pravidla setkání.

Proberte svou strategii a udělejte si seznam možných návrhů, jak by se dal problém řešit, a jaká řešení jsou pro vás naopak nepřijatelná. Může vám pomoci rozdělení rolí v rámci skupiny. Snažte se uhodnout, co se Greslandia pokusí navrhnout, a připravit se na odpověď.

POPIS SITUACE PRO SKUPINU Č. 2

Greslandijská delegace

Představujete delegaci Greslandie. Ta se skládá z ministra obrany, ministra zahraničních věcí, ministra vnitra, nepříliš vysoce postaveného odborníka z Ministerstva životního prostředí a odborníků a poradců na otázky migrace, bezpečnosti a obrany.

I když vaše skupina má zájem o otázky životního prostředí, a zejména záchranu pohádkového tygra, jsou tu i další problémy, které jsou pro vás podstatně důležitější. Nejdůležitější otázkou je pro vás bezpečnost hranic země. Váš premiér vám dal pokyn, že nesmí být přijata žádná opatření, která by uvolnila disciplínu a pořádek na hranicích se Silvesterlandem.

Musíte vzít v úvahu, že:

- Silvesterland není demokratickou zemí, a přestože jste se snažili je podporovat, stále tam chybí základní demokratické postupy a mechanismy, přičemž občanům Silvesterlandu jsou neustále odupřována některá jejich lidská práva.
- Vy jste součástí silné mezivládní unie, jejímiž principy a pravidly se musíte řídit. Dále je silvesterlandská hranice vnější hranicí této unie, a tak musí zůstat dobře strážena, jinak by Greslandii hrozil trest od této unie.
- V Silvesterlandu je greslandijská menšina, kterou byste chtěli podporovat a spolupracovat s ní, ale to je možné pouze tehdy, budou-li sousedské vztahy v pořádku. Do Greslandie přitom proudí ze Silvesterlandu ilegální

imigranti. I když se snažíte těmto imigrantům zajistit základní lidská práva, nemůžete to dělat navždy a pro neomezený počet lidí. Je to také porušení pravidel unie. Protože jakákoli liberalizace hranic by zcela jistě posílila proud imigrantů, nemůžete to dopustit.

- Na druhou stranu, Silvesterland se ke greslandijské menšině chová velmi špatně, dokonce silou rozpustil její demokratickou unii. To způsobilo přerušení diplomatických vztahů z vaší strany a tato rána se ještě nezahojila.

Ve světle všech těchto faktů nemůžete dopustit kompromis v otázce hranic. Dále budete muset být velmi opatrní na to, co bude silvesterlandská delegace navrhopvat, protože se vás pravděpodobně pokusí dostat do pastí a přinutit vás k větším ústupkům, než jaké byste rádi udělali. Bezpečnost vaší země a mezinárodní unie je důležitější než nějaký druh tygra. Nejste si ani příliš jisti, jak nestranný je organizační výbor tohoto jednání, takže budete muset pravděpodobně dávat pozor i na pravidla setkání.

Proberte svou strategii a udělejte si seznam možných návrhů, jak by se dal problém řešit, a jaká řešení jsou pro vás naopak nepřijatelná. Může vám pomoci rozdělení rolí v rámci skupiny. Snažte se uhadnout, co se Silvesterland pokusí navrhnout, a připravte se na odpověď.

PŘÍLOHA 4

POPIS SITUACE PRO SKUPINU Č. 3

Organizační výbor jednání

Vaše skupina reprezentuje mezinárodní výbor, který bude hostitelem jednání mezi Silvesterlandem a Greslandií. Cílem bylo získat nezaujatou skupinu, v praxi se výbor skládá pouze z několika neutrálních účastníků, zbytek je názorově rozdělen do dvou táborů.

Jeden z nich se názorově přiklání k Silvesterlandu a jde mu o dobré obchodní vztahy s jeho vládou.

Druhý tábor je politicky a ekonomicky spojen s Greslandií a mezivládní unií, které je Greslandie členem. Ten má tendenci podporovat stanoviska Greslandie. Avšak celý výbor je rozhodnut najít řešení k záchraně pohádkového tygra a také se striktně držet pravidel jednání, která jsou následující:

- Greslandia a Silvesterland představí své pozice a konkrétní návrhy řešení situace (los určí, kdo bude mluvit první).
- Každý návrh bude prodiskutován.
- Obě země budou mít po celou dobu jednání stejný prostor pro vyjádření.
- Výbor se bude snažit nedovolit vzrušené emotivní debaty, konflikty a hádky. Výbor také může vstupovat do jednání svými návrhy.
- Pokud bude vyjednávání úspěšné, dohodnuté návrhy budou podepsány oběma delegacemi ve společném memorandu.

PŘÍLOHA 5

- Pales
- Greslandijská menšina
- Silvesterlandská menšina
- Směr migrace
- Hranice unie

